

А. М. Жорняк, доктор філософії в галузі публічного управління та адміністрування, викладач кафедри публічного управління, адміністрування та права Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

С. В. Подпльота, доктор філософії в галузі педагогіки, старший викладач кафедри методики викладання іноземних мов Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ У НІМЕЧЧИНІ

У статті представлено результати дослідження сутності та особливостей функціонування системи волонтерського руху у Німеччині. Наголошено на важливості взаємовідносин влади та суспільства. Підкреслено, що сукупність загальнозначущих норм та цінностей визначає загальна громадська думка, а політичні рішення є наслідком соціальної активності громадян. Визначено, що волонтерство є одним із політичних напрямів уряду Німеччини та застосовується як дієвий інструмент, завдяки якому досягаються залученість до життя держави, суспільна активність, згуртованість та становлення соціально відповідального громадянського суспільства. Як наслідок, Німеччина демонструє концептуальні політичні принципи справжньої демократичної, соціально спрямованої політичної системи. Виявлено, що волонтерство є фактором що об'єднує інтереси держави та сфери громадського життя, який дає змогу інститутам громадянського суспільства та окремим громадянам вбудовувати партнерські відносини та спільну взаємодію на користь суспільства. Досліджено історичні передумови становлення та особливості волонтерської діяльності у сучасних соціокультурних умовах Німеччини. Розкрито сучасне розуміння концепції поняття «волонтерство» у Німеччині. Розглянуто підходи до організації волонтерської роботи, проаналізовано основні мотиваційні інструменти, які застосовують державні органи для залучення та спрямованості волонтерів у Німеччині. Розглянуто та проаналізовано повноваження, відповідальність державних органів та інститутів громадянського суспільства у волонтерській роботі на федеральному, регіональному, місцевому рівнях. Окремлено напрями координації діяльності за секторами різних волонтерських організацій. Вивчено позитивний досвід взаємодії державних органів влади та громадського сектору. Наголошено на проблемах та перспективах розвитку волонтерського руху Німеччини та важливості державної підтримки волонтерства. Виявлено ефективні механізми підтримки та стимулювання волонтерської діяльності Німеччини для формування згуртованого, соціально відповідального суспільства соціально спрямованої демократичної держави.

Ключові слова: волонтерська діяльність, волонтер, добровільність, інститути громадянського суспільства, громадські об'єднання, управління волонтерською діяльністю, законодавство, програми.

A. M. Zhorniak, S. V. Podplota. Content and specifics of functioning of the volunteer movement system in Germany

The article presents the results of the study of the essence and peculiarities of the functioning of the volunteer movement system in Germany. The importance of the relationship between government and society is emphasized. It is emphasized that the set of general norms and values is determined by general public opinion, and political decisions are the result of social activity of citizens. It is determined that volunteering is one of the political directions of the German government and is used as an effective tool, thanks to which involvement in the life of the state, social activity, cohesion and the formation of a socially responsible civil society is achieved. As a result, Germany demonstrates the conceptual political principles of a truly democratic, socially oriented political system. It was revealed that volunteering is a factor that unites the interests of the state and spheres of public life, which allows civil society institutions and individual citizens to build partnerships and joint interaction for the benefit of society. The historical prerequisites for the formation and peculiarities of volunteering in the modern socio-cultural conditions of Germany have been studied. The modern understanding of the concept of "volunteering" in Germany is revealed. The approaches to the organization of volunteer work are considered, the main motivational tools used by state bodies to attract and direct volunteers in Germany are analyzed. The powers and responsibilities of state bodies and institutions of civil society in volunteer work at the federal, regional, and local levels are considered and analyzed. The areas of coordination of activities by sectors of various volunteer organizations are outlined. The positive experience of interaction between state authorities and the public sector has been studied. Emphasis is placed on the problems and prospects for the development of the volunteer movement in Germany and the importance of state support for volunteering. Effective mechanisms for supporting and stimulating volunteer activity in Germany for the formation of a cohesive, socially responsible society of a socially oriented democratic state have been identified.

Key words: volunteer activity, volunteer, voluntariness, institutions of civil society, public associations, management of volunteer activities, legislation, programs.

Постановка проблеми. Волонтерство як соціальне явище є індикатором європейської ідентичності, проявом активної громадянської позиції та інструментом формування соціальної відповідальності громадян. Волонтерська діяльність, спрямована на створення суспільного блага та людського соціального капіталу, зменшення економічної та соціальної нерівності, заслуговує на визнання та всебічну підтримку з боку інститутів влади всіх рівнів. Крім того, волонтерство є джерелом економічного зростання, яке стимулює інтеграційні процеси в європейському просторі та виступає дієвим механізмом згуртованості.

Згідно зі статистичними даними, понад 100 мільйонів людей у Європі є волонтерами. Майже 80% серед загальної кількості європейських громадян вважають, що волонтерська діяльність є важливою частиною соціально спрямованих держав та проявом демократичного життя. Ресурси, які забезпечують організовану та систематичну волонтерську діяльність, є інвестиціями у згуртованість соціально відповідального громадянського суспільства та є проявом справжньої демократичної політичної системи. Німеччина є однією з держав, яка має давні, сталі традиції у волонтерській діяльності, добре розвинуту інфраструктуру волонтерського сектору та активно застосовує волонтерство у формуванні та розбудові сучасної демократичної держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні тенденції щодо формування згуртованого, соціально відповідального світового суспільства спонукає науковців до вивчення соціального явища «волонтерство», що досліджується у різних сферах та під різним кутом. Дослідження сучасного стану, особливостей статусу волонтерського руху у теоретичному та практичному вимірах, а також волонтерства як форми соціальної активності особистості досліджували вчені різних країн, зокрема М. Бостанджогло, Л. Кіресва, Р. Колосов, М. Певна, К. Павлюк, О. Трубнікова, М. Фурлан, К. Хаджи, Г. Чейнен, О. Щєкова. Вітчизняний досвід волонтерства зображено у працях таких науковців, як О. Безпалько, Н. Борецька, К. Василенко, Ю. Гапон, Т. Голованов, З. Зайцев, І. Зверева, А. Зінченко, О. Карпенко, Г. Крапівіна, Т. Лях, Г. Лактіонова, А. Капська, О. Олінек, Н. Комаров, О. Кузьменко, О. Лисенко, С. Толстоухов, І. Трубавін, О. Шатохін, О. Яременко. Проте комплексне ґрунтовне дослідження волонтерства як глобального процесу об'єднання людей у сфері державного управління провідних країн світу є актуальним питанням подальших досліджень.

Мета статті полягає у дослідженні сутності та особливостей функціонування системи волонтерського руху у Німеччині та визначенні позитивного досвіду для його впровадження в Україні.

Виклад основного матеріалу. Волонтерський рух є засобом збереження та зміцнення загальнолюдських цінностей, реалізації прав та обов'язків, інструментом згуртованості та формування соціальної відповідальності громадян своїх країн. Волонтерська діяльність становить фундамент громадянського суспільства, привносячи в життя людей потребу в мирі, свободі, безпеці та справедливості. Організація Об'єднаних Націй визначає волонтерство як суспільно корисну діяльність на добровільній основі, яка є важливою складовою частиною будь-якої стратегії, націленої на розв'язання питань сталого розвитку у таких сферах, як боротьба з бідністю, охорона здоров'я, вчасне реагування та упередження лих, соціальна інтеграція, подолання соціальної нерівності та дискримінації. Відповідні положення Резолюції ООН та рекомендація щодо підтримки волонтерського руху, включення волонтерства в національні плани розвитку як важливої складової частини для досягнення цілей сталого розвитку пропонуються урядам усіх держав [6].

Соціально спрямована культура громадянського суспільства Німеччини набула великого поширення лише за останні десятиліття. Завдяки принципам соціальної організації суспільства, таким як принципи субсидіарності та самоврядування, місцевим органам громадського або державного сектору надаються повноваження самостійного розв'язування соціальних питань. Центральна влада у такій формі соціальної організації відіграє допоміжну роль, здійснюючи консультування та спрямовуючи виконавців з економічних, соціальних, культурних та інших питань. Принципи субсидіарності та самоврядування в Німеччині відіграють важливу роль в організації волонтерської діяльності з кінця XIX століття [1, с. 3]. Згідно з цими принципами, некомерційні громадські об'єднання мають перевагу щодо надання населенню основних соціальних послуг, а місцеві органи влади забезпечують взаємодію та партнерські відносини зі своїми структурними підрозділами. На практиці це означає, що більшість соціальних послуг надається населенню безоплатно некомерційними громадськими організаціями, які мають право на отримання державного фінансового забезпечення на здійснення своєї діяльності. Застосування принципів субсидіарності, самоврядування та політично контрольованої участі громадян у суспільному житті відрізняє волонтерську діяльність Німеччини від аналогічної діяльності в інших країнах.

Сучасні показники щодо кількості осіб, залучених у волонтерську діяльність у міжнародних, національних чи порівняльних дослідженнях, демонструють значні відмінності, які пов'язані з різним сприйняттям поняття «волонтерська діяльність». Саме тому важливим завданням є визначення концепції поняття «волонтерство», яке залежить від загальної культури, традицій та моральних орієнтирів населення певної територіальної одиниці. У загальному розумінні волонтер – це особа, яка добровільно здійснює діяльність на благо суспільства. Волонтерська діяльність не замінює оплачуваної роботи, здійснюється безоплатно за власною ініціативою волонтера або в рамках статутної діяльності інститутів громадянського суспільства. Організатори волонтерської діяльності, які представляють інтереси та потреби волонтерів, мають право брати участь у процесах прийняття політичних

рішень, консультувати владні органи з питань, що стосуються політики чи законодавства у сфері волонтерської діяльності на всіх рівнях [2, с. 4].

Розглянемо визначення та структуру волонтерської діяльності в Німеччині. Характерними ознаками волонтерства як соціального явища в Німеччині є добровільність, орієнтація на загальне суспільне благо, безоплатність наданих послуг чи ресурсів. Найчастіше волонтерська діяльність має ознаки організації, виконується колективно. Під волонтерською діяльністю у Німеччині розуміють таке:

- громадянська активність (Civic engagement), добровільна робота (Voluntary work) або добровільне залучення (Voluntary commitment) для задоволення соціальних, міжгенераційних, екологічних та інших потреб переважно в інститутах громадянського суспільства її членами, а також в організованих групах (церкви, спілки, партії, благодійні асоціації, спортивні клуби, молодіжні організації тощо);

- добровільна участь (Voluntary engagement), яка передбачає можливість професійного розвитку, особистих компетенцій та навичок волонтера;

- почесна посада (Volunteering), що полягає в здійсненні управління діяльності офіційних волонтерських організацій (асоціації, товариства, клуби тощо);

- відданість громадянському суспільству (Civil Society Commitment), коли молоді за віком громадяни до початку навчання в університеті опановують майбутні професії шляхом надання волонтерських послуг.

У Німеччині добровільна діяльність може бути формальною та неформальною. Неформальна добровільна діяльність (допомога іншим членам суспільства, пожертвування власних ресурсів, організація свят та участь у них тощо) сприймається суспільством Німеччини як очікуваний обов'язок, тому зазвичай не вважається громадською активністю та не охоплюється поняттям «волонтерська діяльність».

Поділ країни після Другої світової війни на Німецьку Демократичну Республіку (НДР) та Федеративну Республіку Німеччини (ФРН) став одним із ключових факторів в історії та традиціях волонтерства Німеччини, яке розвивалось по-різному у двох частинах країни, мало різний характер та масштаби діяльності [1]. Після Другої світової війни субсидіарність стала керівним принципом, що регулює відносини між державою та приватним сектором у Німеччині. Перші кроки щодо розвитку волонтерського руху у Німеччині були втілені в політику у 1964 році. Передумовами цього стали ініціативи Католицьких та Лютеранських церков у 1950-х роках, які дали можливість молодим людям працювати волонтерами з людьми похилого віку та особами з інвалідністю у соціальних службах та лікарнях.

У жовтні 1990 року внаслідок договору про об'єднання двох німецьких держав НДР прийняла правову та інституційну систему ФРН. Політика держави була спрямована на максимальне залучення населення до розвитку та розбудови соціально спрямованої демократичної держави. Розпочаті у 1990-х роках політичні реформи надали новий поштовх розвитку волонтерського руху Німеччини. На рівні держави було прийнято низку національних програм задля сприяння розвитку волонтерської діяльності, створено Федеральну асоціацію добровільних організацій соціального забезпечення, до складу яких входили інститути громадянського суспільства різної організаційної форми (волонтерські центри, агенції, фонди, неприбуткові організації тощо). У 1997 році потреби та інтереси волонтерських об'єднань набули політичної підтримки на федеральному рівні. У 1998 році було започатковано перше комплексне «Національне дослідження волонтерства та громадської активності», в рамках якого на постійній основі було впроваджено національне опитування щодо волонтерства у Німеччині.

У лютому 2000 року Федеральний парламент Німеччини створив «Комісію з вивчення громадської діяльності», до складу якої входили 11 членів чинного парламенту та 11 зовнішніх експертів (провідних соціологів і представників громадського сектору). Метою дослідження було вивчення всіх форм волонтерства, включно з активністю членів громадських організацій; збір та аналіз даних поточного стану волонтерської діяльності як основи для прийняття політичних рішень; розроблення стратегій, удосконалення національних програм та заходів у галузі волонтерства [3]. Вперше було створено чітке концептуальне розмежування різних форм волонтерства та висунуто пропозиції щодо популяризації цієї діяльності. Рекомендації комісії включали розвиток мереж на федеральному, регіональному та місцевому рівнях, які б об'єднували державних діячів, бізнес та громадянське суспільство. Робота комісії привела до певних змін відповідних законодавчих документів, що значно розширило можливості інститутів громадянського суспільства у волонтерській діяльності.

У 2002 році за фінансової підтримки федерального уряду було створено «Федеральну мережу громадської активності», яка об'єднала волонтерські організації, бізнес-сектор та органи державної влади. За результатами роботи «Комісії з вивчення громадянської активності» була розроблена національна стратегія розвитку волонтерства в Німеччині. Волонтерська діяльність не була відокремлена як самостійний напрям, проте стала супутнім питанням у багатьох політичних сферах. Волонтерство почали розглядати як інструмент, спроможний зробити значний внесок в економічну та соціальну згуртованість, виховання соціальної відповідальності. Увагу було зосереджено на популяризації волонтерства, створенні сприятливого середовища для волонтерської діяльності та підвищенні якості волонтерських послуг.

Організаційна структура, що забезпечує волонтерську діяльність у Німеччині, складається з товариств та асоціацій, суспільно корисних неприбуткових організацій, комунальних господарських корпорацій та некомерційних громадських організацій [1, с. 9]. Ці об'єднання мають самостійну організаційну структуру управління. Їхня діяльність спрямована на сприяння та забезпечення управління волонтерською діяльністю, налагодження комунікації з органами влади. Діяльність цих організацій фінансується коштом державного бюджету місцевого чи регіонального рівнів, власних або зовнішніх залучених коштів.

Відповідальність за питання, пов'язані з волонтерською діяльністю та добровільною громадською участю у Німеччині, розподілена між державними органами федерального й регіонального рівнів. Систематизація та координація волонтерської роботи здійснюється в межах типових національних, регіональних та місцевих програм, які спрямовані на надання населенню структурованої інформації та пропозицій, пов'язаних з волонтерською діяльністю; забезпечення статутної діяльності; залучення до волонтерської діяльності партнерів з приватного сектору та бізнесу; створення мережі громадських об'єднань, забезпечення обміну найкращим досвідом тощо.

Активно залучені та працюють у сфері волонтерства Федеральні міністерства. Міністерство праці та соціальних питань задля посилення волонтерського руху ініціювало внесення поправок до чинного трудового законодавства стосовно соціального страхування. Також Міністерство підтримує проекти, спрямовані на посилення участі громадян у боротьбі з ксенофобією, нетерпимістю та расизмом. Міністерство закордонних справ ініціювало волонтерську програму, яка дає можливість молоді брати участь у діяльності міжнародних організацій. Міністерство освіти та досліджень фінансує дослідницькі установи та волонтерські асоціації для проведення наукових досліджень. Міністерство продовольства, сільського господарства та захисту прав підкреслює загальну важливість волонтерства для соціальної єдності в сільській місцевості та наголошує на вирішальній ролі державних програм і заходів, спрямованих на зміцнення сільських громад. Міністерство фінансів ініціювало надання для волонтерів і волонтерських організацій податкових пільг. Міністерство охорони здоров'я наголошує на важливості волонтерства у секторі громадського здоров'я. Міністерство юстиції працює над модернізацією правових норм, що регулюють діяльність фондів. Міністерство у справах культури у межах своїх повноважень реалізує програми та сприяє ініціативам, спрямованим на зміцнення громадянського суспільства, сприяння волонтерству в Німеччині. Ключовою ініціативою Міністерства у справах міграції, біженців та інтеграції є створення інформаційної мережевої платформи для інформування та заохочення до волонтерської діяльності в питаннях підтримки та інтеграції іммігрантів у своїй спільноті. Крім того, через Федеральне відомство у справах міграції та біженців Міністерство внутрішніх справ підтримує кілька десятків програм і пілотних проєктів, які сприяють волонтерській діяльності для мігрантів та разом із мігрантами. Міністерство навколишнього середовища, охорони природи та ядерної безпеки щорічно фінансує громадське об'єднання «Німецька ліга природи та навколишнього середовища», яка є головною асоціацією захисту довкілля. Крім того, передбачено фінансування різноманітних громадських ініціатив із захисту довкілля та охорони природи. Міністерство транспорту та будівництва підтримує низку дослідницьких проєктів та ініціатив у сфері демографічного розвитку, враховуючи важливість волонтерства у цьому напрямі діяльності. Міністерство оборони наголошує на важливості добровільних ініціатив, спрямованих на підтримку військовослужбовців та їхніх сімей, які об'єднані в «мережу допомоги». Міністерство економічного співробітництва та розвитку в контексті інформаційних та освітніх програм підкреслює важливість волонтерства в міжнародних ініціативах. Федеральне відомство цивільного захисту та допомоги у разі стихійних лих підтримує участь громадян у сферах цивільного захисту. Федеральне агентство технічної допомоги займається волонтерською роботою у сфері цивільного захисту. Федеральне агентство громадянської освіти також має на меті підтримку громадянської активності в різних сферах.

Ключовими національними програмами Німеччини, які стимулюють волонтерство, є «Добровільний соціальний рік», «Добровільний рік екологічного обслуговування», «Добровільні послуги для всіх поколінь» тощо. Програми підтримуються законодавством і федеральним урядом та дають змогу громадянам Німеччини протягом року здійснювати практичну діяльність у соціальній або екологічній сфері безпосередньо у лікарнях, будинках для пристарілих, дитячих закладах, закладах для людей із фізичними або розумовими вадами, фермах, лісних господарствах, музеях, притулках для тварин тощо. Участь у таких програмах дає можливість здобути цінний життєвий досвід, познайомитися з особливостями та визначитися з майбутньою професією.

З 2002 року волонтерська діяльність у Німеччині зараховується як альтернатива службі в армії [4]. Попри те, що відносини між волонтерами та волонтерськими організаціями не вважаються працевлаштуванням, згідно з положеннями про захист публічного права у Німеччині вони розглядаються як еквівалент працевлаштування. Як наслідок, застосовуються відповідні норми захисту працівників. Крім того, учасники «Року добровільної соціальної служби» та «Року добровільної екологічної служби» охоплені соціальним страхуванням і отримують пенсію, страхування від нещасних випадків, медичну допомогу та реабілітацію, а також страхування на випадок безробіття. Безробітні можуть брати участь у волонтерській діяльності без будь-яких скорочень розміру допомоги по безробіттю. У деяких регіонах Німеччини (наприклад, Гессен, Рейнланд-Пфальц) штатні працівники можуть

отримати відпустку на певний час для волонтерської діяльності у сфері роботи з молоддю. Федеральний уряд Німеччини підтримує волонтерство шляхом надання податкових пільг, страхового покриття, допомоги на дітей, транспортних, поштових витрат, витрат на паливо, закупки канцтоварів тощо. Соціально відповідальні роботодавці підтримують своїх співробітників, які, крім основної роботи, займаються волонтерством, надаючи гнучкий графік роботи, можливість використання офісної техніки або додаткової відпустки.

Федеральний уряд Німеччини докладає зусиль до підвищення рівня визнання ролі волонтерства в освіті, а саме визнання волонтерством стажування та тьюторства. Одні заклади вищої освіти визнають це, а інші – ні, вважаючи, що навички та компетенція волонтерів-тьюторів не мають відповідної акредитації та визнання в контексті німецької системи освіти, посилаючись на нові системи сертифікації. Зазначено, що існують хороші приклади заохочення волонтерства закладами освіти Німеччини, але це відбувається лише іноді. Волонтерство в Німеччині дає можливість молоді здобути неформальну освіту під час навчання, отримати спеціальні знання, соціальні та організаційні компетенції, досвід, розвинути впевненість у собі, вивчати нові мови тощо [3, с. 18].

Крім державних програм та проєктів у Німеччині є велика кількість програм на регіональному та місцевому рівнях. Низка громадських ініціатив спрямована на залучення та стимулювання громадян, які займаються волонтерством. У Німеччині відзначається День волонтерської діяльності з 2007 року. Німецькою олімпійською спортивною федерацією започаткована щорічна премія, яка присуджується постійними учасниками волонтерської діяльності. Федеральне міністерство у справах сім'ї, людей похилого віку, жінок і молоді та Федеральна молодіжна рада Німеччини також запровадили премію для заохочення молодих людей брати участь у волонтерській роботі [5]. Федеральний конкурс «Молодь формує сільські простори» спрямований на мотивацію молодих людей у сільській місцевості до активної політичної участі та реалізації інноваційних волонтерських проєктів [3]. У Баден-Вюртемберзі проводиться щорічний конкурс під назвою «Справді добре». У Берліні асоціацією «Берлінські друзі» за підтримки футбольного клубу «Герта» та муніципалітету започатковано ініціативу «Футбол у вашому районі». Уряд Нижньої Саксонії також підтримує ініціативи в регіоні та має декілька проєктів, спрямованих на інтеграцію іммігрантів, підтримку волонтерства жінок та людей похилого віку. Крім того, в окремих регіонах Німеччини особам, які займаються волонтерством щонайменше 5 годин на тиждень, надається «Картка волонтерської діяльності». Картка волонтера дає право на знижки на послуги як у державному, так і в приватному секторі, а також надає пріоритет під час працевлаштування.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Протягом останнього десятиліття волонтерство у Німеччині визнано політичним пріоритетом та розглядається як інструмент для забезпечення соціальної згуртованості та формування у суспільстві соціальної відповідальності. Розв'язання різних соціальних питань досягається завдяки енергійності молоді та використанню знань, досвіду людей похилого віку, залучених до партнерської роботи у різноманітних волонтерських проєктах.

Німеччина є однією з держав-членів ЄС, яка має чітку національну політику та стратегію, спрямовану на розвиток волонтерського руху. На рівні держави розроблено та прийнято низку національних та регіональних програм, спрямованих на розвиток волонтерства. Їхнє фінансування передбачено державним бюджетом. Спеціально створеним Федеральним урядом Німеччини органом проводяться регулярні офіційні дослідження та експертизи волонтерської діяльності задля подальшого корегування політичних рішень.

Завдяки давнім традиціям у волонтерській діяльності та добре розвиненій інфраструктурі волонтерського сектору Німеччина має досить високий показник залученості дорослих громадян у волонтерську діяльність. За останнє десятиліття кількість зареєстрованих волонтерських організацій у Німеччині значно зросла. Політика уряду спрямована на заохочення до волонтерства, створення відповідних національних та регіональних програм, підвищення обізнаності громадян про соціальні та екологічні проблеми, збільшення кількості запропонованих соціальних послуг, зростання кількості волонтерських організацій. Посилення конкуренції між асоціаціями соціального забезпечення та іншими постачальниками соціальних послуг за отримання державних ресурсів привело до підвищення якості надаваних соціальних послуг.

Фінансування є важливим питанням для більшості волонтерських організацій, які переважно фінансуються державою. Водночас спостерігається постійне зростання частки фінансування з боку приватного сектору. Деякі неурядові організації поступово беруть на себе обов'язки щодо надання певних соціальних послуг населенню, використовуючи тільки власний ресурс.

Волонтерська діяльність сприяє соціальній інтеграції та зайнятості, соціальній згуртованості та інклюзії, які є важливими елементами соціальної політики Німеччини. Волонтерство дає змогу безробітним отримати досвід, необхідний для інтеграції та конкурентоспроможності на ринку праці, а також підвищує соціальну відповідальність, активну громадянську позицію та якість життя, даючи змогу кожному громадянину зробити свій власний внесок у розвиток суспільства. Також волонтерство у Німеччині сприяє досягненню цілей сталого розвитку, забезпечує діалог та солідарність між поколіннями, сприяє збільшенню соціальної єдності, забезпечує захист довкілля, створення нових робочих місць та зменшення соціальних відмінностей, сприяє інтеграції осіб з інвалідністю та мігрантів тощо.

На законодавчому рівні ще є питання, які потребують удосконалення. Основними проблемами, з якими зазвичай стикаються інститути громадянського суспільства, що працюють у волонтерському секторі, є складність бюрократичних процедур щодо відшкодування витрат, пов'язаних із волонтерською діяльністю, обмеження фінансування волонтерських проєктів, недостатня кількість об'єктів будівництва та приміщень, брак необхідного для реалізації проєктів обладнання, недостатня можливість підвищення професійної кваліфікації та підтримки відповідними фахівцями, недостатня матеріальна винагорода волонтерів. У зв'язку з цим уряд Німеччини наголошує на необхідності вдосконалення національної структури інститутів громадянського суспільства у секторі волонтерства та розширення їх повноважень; розроблення відповідних програм та стратегій фінансування; інформування населення щодо найкращих практик та переваг волонтерства; розвитку та зміцнення мережі громадських об'єднань волонтерів на місцевому, регіональному та федеральному рівнях; залучення та співпраці з боку різних політичних партій усіх рівнів; інтеграції адміністрації, урядовців та бізнесу у цю діяльність.

Список використаних джерел:

1. Anheier H.K., Wolfgang S. Defining the Nonprofit Sector: Germany. Working Papers of the Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project, no. 6. Baltimore: The Johns Hopkins Institute for Policy Studies. 1993. P. 3. URL: <https://www.ess-europe.eu/sites/default/files/publications/files/defining-the-nonprofit-sector-germany.pdf> (дата звернення: 19.08.2022).
2. European Charter on the Rights and Responsibilities of Volunteers. URL: <http://volunteertolearn.eu/files/2013/06/European-Charter-on-the-Rights-of-the-Volunteers.pdf> (дата звернення: 24.08.2022).
3. Federal Ministry for Family, the Elderly, Women and Youth. Zukunft gestalten, sozialen Zusammenhalt sichern. 2009. URL: <https://www.bundesregierung.de/resource/blob/974430/318162/12bf07387bec319ed946d88b2348178b/zukunft-gestalten-data.pdf?download=1> (дата звернення: 12.09.2022).
4. Freiwilliges Soziales Jahr (FSJ) oder Freiwilliges Ökologisches Jahr (FOJ). URL: <http://www.bundesfreiwilligendienst.de/fsj-freiwilliges-soziales-jahr/freiwilliges-oekologisches-jahr-foej> (дата звернення: 02.09.2022).
5. Kamlage J. The Awakening Giant: The Development of Civil Society Infrastructure in Germany. Volunteering Infrastructure & Civil Society. Conference, 24/25 April 2008, the Netherlands. Bremen International School of Social Sciences. 2008.
6. Recommendations on support for volunteering. General Assembly. 26th session, 76th plenary meeting, 5 December 2001. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/453860> (дата звернення: 20.07.2017).

References:

1. Anheier, H.K. & Wolfgang S. Defining the Nonprofit Sector: Germany. Working Papers of the Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project, no. 6. Baltimore: The Johns Hopkins Institute for Policy Studies, 1993, p. 3. URL: <https://www.ess-europe.eu/sites/default/files/publications/files/defining-the-nonprofit-sector-germany.pdf> (date of accessed: 19.08.2022).
2. European Charter on the Rights and Responsibilities of Volunteers. URL: <http://volunteertolearn.eu/files/2013/06/European-Charter-on-the-Rights-of-the-Volunteers.pdf> (date of accessed: 24.08.2022).
3. Federal Ministry for Family, the Elderly, Women and Youth (2009): Zukunft gestalten, sozialen Zusammenhalt sichern. URL: <https://www.bundesregierung.de/resource/blob/974430/318162/12bf07387bec319ed946d88b2348178b/zukunft-gestalten-data.pdf?download=1> (date of accessed: 12.09.2022).
4. Freiwilliges Soziales Jahr (FSJ) oder Freiwilliges Ökologisches Jahr (FOJ). URL: <http://www.bundesfreiwilligendienst.de/fsj-freiwilliges-soziales-jahr/freiwilliges-oekologisches-jahr-foej> (date of accessed: 02.09.2022).
5. Kamlage, J. (2008): The Awakening Giant: The Development of Civil Society Infrastructure in Germany. Volunteering Infrastructure & Civil Society. Conference, 24/25 April 2008, the Netherlands. Bremen International School of Social Sciences.
6. Recommendations on support for volunteering. General Assembly. 26th session, 76th plenary meeting, 5 December 2001. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/453860> (date of accessed: 20.07.2017).

Подяка. Це дослідження було виконано за підтримки Цукунфт Коледжу (Університет Констанца) за фінансування Стратегії досконалості федерального та земельних урядів Німеччини.

Acknowledgements. This research was kindly supported by the Zukunftscolleg, University of Konstanz with funding from the Excellence Strategy of the German Federal and State Governments.